

Кімге: Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Мемлекеттік кірістер комитеті басшысы Ж.Дуйсембиевке

Кімнен: Шымкет қаласының Тұран ауданы әкімі аппараты «Қоғамның орта сапасын дамыту» бөлімінің бас маманы – Әлімхан Ерасылдан

Орындау күні: 01.10.2024

Аналитикалық Жазба

Тақырыбы: Көлік құралдары салығы бойынша есеп-қисабының кемшіліктері

Кіріспе. Көлік құралдары салығы - меншік құқығында салық, салу объектілері бар жеке тұлғалардан және меншік, шаруашылықты жүргізу немесе оралымды басқару құқығында салық салу объектілері бар заңды тұлғалардан, олардың құрылымдық бөлімшелерінен алынатын салық Қазақстан Республикасында мемлекеттік тіркеуден өткізілуге тиіс және (немесе) есепте тұрған көлік құралдары, тіркемелерді қоспағанда, салық салу объектілері болып табылады. Салық төлеушілер салық салу объектілерін, әрбір көлік құралы бойынша салық ставкасын және түзету коэффициенттерін негізге ала отырып, салық кезеңі үшін салық сомасын дербес есептейді [1].

Негізгі бөлім. Автокөлік иелері жыл сайын қолда бар көлік құралдарына салық төлеуге міндетті. Жеке және заңды тұлғалар үшін төлеудің әртүрлі мерзімдері белгіленген. Салық мөлшері көлік құралының түріне, Қазақстан аумағында тіркелген жылына, қозғалтқыш көлеміне байланысты. ҚР ҰК 491-бабына сәйкес Қазақстан Республикасында тіркелген барлық КҚ-ға (тіркемелерден басқа) салық салынады. Ерекшелік тек үшін жасалады:

- медициналық автомобильдер;
 - теңіз кемелері;
 - карьерлік самосвалдар (жүк көтергіштігі 40 тоннадан жоғары.);
 - көлік салығының орнына мүлік салығы салынатын арнайы көліктер.
- Сондықтан салық төлеуге міндеттеледі:
- жеңіл және жүк көліктері;
 - мотоциклдер;
 - тракторлар;
 - автобустар;
 - мотороллерлер;
 - мотосани;
 - қайықтар;
 - яхталар
 - ұшу аппараттары.

Жыл сайынғы көлік салығының сомасы АЕК-тің бекітілген мөлшеріне тікелей байланысты. 2024 жылы АЕК шамасы 3 692 теңгені құрайды.. тиісінше, биылғы жылы көлік салығы да өсті.

ҚР ҰК 492-бабына сәйкес көлік салығы КО қозғалтқышының көлеміне байланысты. Жеңіл автомобильдер үшін 2024 жылға арналған ставкалар келесідей:

Кесте 1 - КҚ қозғалтқышының көлеміне байланысты салық ставкасы

№	Мың, текше см	Салық ставкасы	Сомма, тг.
1	1,1-ге дейін	1 АЕК	3 692
2	1,1-1,5	2 АЕК	7 384
3	1,5-2	3 АЕК	11 076
4	2-2,5	6 АЕК	22 152
5	2,5-3	9 АЕК	33 228
6	3-4	15 АЕК	55 380
7	4-тен жоғары	117 АЕК	431 964

Сондай-ақ, қозғалтқыш көлемі 1500 текше сантиметрден асатын жеңіл автомобильдер үшін салық сомасы қозғалтқыш көлемі бойынша тиісті градацияның төменгі шекарасынан асып кеткен әрбір бірлік үшін 7 теңгеге ұлғаятынын ескеру қажет.

Бұл ретте салық салу мақсатында жеңіл автомобильдерге мыналар жатады:

- В санатындағы КҚ (ВЕ, В1 қоса алғанда);
- пикап машиналары;
- жол талғамайтын көліктер, соның ішінде джиптер, кроссоверлер және лимузиндер.

Алайда, төлеуге жататын соманы айқындай отырып, КҚ өндірісінің орны, сондай-ақ оның шығарылған күні де есепке алынады. ҚР ҰК 492-бабының 2-тармағына сәйкес, 31.12.2013 ж. кейін ел ішінде дайындалған немесе Қазақстан аумағына әкелінген КҚ үшін көлемі 3 000 текше см-ден астам жеке ставкалар қолданылады. Әкелу күні олардың ел аумағында алғашқы тіркелген күні болып есептеледі.

Кесте 2 - 31.12.2013 ж. кейін дайындалған (импортталған) жеңіл КО үшін салық ставкасы

№	Мың, текше см	Салық ставкасы	Сомма, тг.
1	3-3,2	35 АЕК	129 220
2	3,2-3,5	46 АЕК	169 832
3	3,5-4	66 АЕК	243 672
4	4-5	130 АЕК	479 960
5	5 тен жоғары	200 АЕК	738 400

Көлік құралдарының салығы әр елде әртүрлі. Осы ретте, көлік құралдарына салық төлеу барысында кейбір әділетсіздіктерге тап боламыз. Мысалыға, екі бірдей көліктің (жылы, қозғалтқыш көлемі, бағасы бірдей) біріншісі жылына 50 мың шақырым жүреді, екіншісі 10 мың шақырым жүреді. Бірақ екі көлік құралының төлеп жатқан салығы бір [2].

Ұсыныс: Қазақстан Республикасындағы Көлік құралдары салығы бойынша есеп-қисабының әділ төленуіне келесі ұсыныстарды ұсынамын:

- 1) Барлық көлік құралдарына қозғалтқыш көлеміне сай салықтық ставканы жою;
- 2) Көлік құралдарының қайсысы көп пайдаланылғанын анықтау барысында жанғыш отынға (бензин, дизель, солярка, газ) қосымша акциз қосу;
- 3) Жаңадан алынған көлік құралдарына ғана меншіктік салық салу (қайталама нарық саналмайды);

Қолданылған әдебиеттер мен сілтемелер:

1. <https://kz.wikipedia.org>
2. <https://kgd.gov.kz>